

DE OORLOG, 27 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27921]

[Zondag 27 December 1914]

Inhoudsopgave 27 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27921]	1
DE OORLOG	2
Politiek Weekoverzicht.	2
Op het Westelijk oorlogstoeel.	5
Fransch communiqué.	5
In Lotharingen.	6
Het Duitsche communiqué.	6
De onderaardsche kerk.	6
Van het Oostelijk oorlogsterrein.	6
Het Duitsche communiqué.	6
Oostenrijksch communiqué.	7
Russisch legerbericht.	7
Een Britsch oordeel over den toestand in Polen.	7
Het eerste beleg van Przemyśl.	7
De stemming onder de Polen.	8
Van het Zuidelijk oorlogstoeel.	9
In den Kaukasus.	9
Op Zee.	9
Engelsche aanval op de Duitsche kust.	9
Een Fransche onderzeeër in den grond geboord.	9
De beschieting der Engelsche kust.	9
De slag bij de Falkland-eilanden.	9
ENGELAND.	10
Een vijandelijke aëroplane boven Sheerness.	10
Een Kerstgroet van het Engelsche koningspaar.	11
De oorlog en kindervoeding.	11
Prins Louis van Battenberg.	12
Duitschland en de Ieren.	13
BELGIË.	13
Geen oorlogsschatting in België?	13
Bestrafte willekeur.	13
DUITSCHLAND.	14
Een Turksch adjudant van den keizer.	14
De verzorging der soldaten.	14
FRANKRIJK.	15
Een verklaring van minister Sembat.	15
Een socialistisch manifest.	15
OOSTENRIJK.	15
Vredevoorstellen van Oostenrijk?	15
Schaarschte aan voedingsmiddelen.	15
RUSLAND.	16
Russische berichten.	16
De Tsaar te Moskou.	16
SCANDINAVIË.	16
De conferentie te Malmö.	16
ITALIË.	16
Het milliard, Oberdank en het vluchtig oogenblik.	16
JAPAN.	18
Ontbinding van het parlement.	18
ZUID-AFRIKA.	19
Een schermutseling in Zuid-Afrika.	19
ALBANIË.	19
Italiaansche zeelieden ontscheept.	19
MEXICO.	19
Op het Westelijk oorlogstoeel.	19
Een Zeppelin boven Nancy.	19
Op het Oostelijk oorlogstoeel.	19
Russisch legerbericht.	19
Nederland en de oorlog.	19
Brand in een kamp.	19

Betaling aan personeel van het Beheer van Spoorwegen, Posterijen	19
De vluchtelingen.	20
Internationaal Fonds ten gunste van België.	20
Verkeer over de Duitsche grens.	20
BEURS EN NIJVERHEID.	20
Heropening Londensche Beurs.	20
Engelsche maatregelen tegen den neutralen handel.	20
Goudproductie in Rhodesia.	20

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

10 **Politiek Weekoverzicht. – Engelsche aanval op de Duitsche kust. – Fransche onderzeeër in den grond geboord. – Een Duitsche aeroplane boven Engeland. – Geen oorlogsschatting in België? – Vredesvoorstellen van Oostenrijk? – Het Japansche parlement ontbonden.**

Politiek Weekoverzicht.

15 "Wir haben soviel Rechte hingegeben,
Dass uns auf nichts ein Recht mehr übrig bleibt."
Goethe: *Faust*.

20 Het volkenrecht is wel erg in de knel geraakt. Hoe vaak hebben wij niet reeds de verzuchting gehoord: dat het nog slechts bestaat om geschonden te worden. Dat is natuurlijk dwaasheid – maar het woord teekent de stemming. Een stemming, die zich vooral in de neutrale staten uit, en een die van groote beteekenis zijn zal voor de toekomst.

25 Dat die beteekenis ook door de oorlogsvoerenden niet wordt onderschat, kan men opmaken uit het feit, dat zij allen pogen de neutrale staten te overtuigen van hunne goede bedoelingen, van hun eerbied voor het volkenrecht, van hunne onschuld ais de schending daarvan besproken wordt. Wij worden nog steeds overstroemd door litteratuur – niet alleen van Duitsche zijde, maar ook uit de landen der andere oorlogvoerende volken. In een schrijven, onlangs door de leidende Engelsche staatslieden, Asquith, Balfour, Lord Rosebery en anderen aan de openbare meening in de neutrale staten gericht, werd duidelijk op den voorgrond gesteld de overweging: dat de meening van de neutralen straks, bij het sluiten van den vrede, een groot gewicht in de schaal zal werpen. En niet bij het sluiten van den vrede alleen – ook nu reeds, terwijl de strijd overal voortwoedt.

35 De openbare meening der neutralen, en dus de publieke opinie in de neutrale landen, wordt in hoofdzaak beheerscht door twee overwegingen: de indruk, dien de oorlogshandelingen maken op de gevoelens van beschaving en ontwikkeling, dus op de cultuur van de neutralen, en die, gewekt door de schending der economische belangen. In vroeger eeuwen werd daarmede absoluut geen rekening gehouden. Zelfs het begrip neutraliteit is van den nieuweren tijd. In de werken van Hugo de Groot, den vader van het moderne volkenrecht, wordt wel gesproken van hen, die in den oorlog onzijdig blijven – maar over de rechten en plichten der neutralen wordt niet veel gezegd. Integendeel – de belangen der neutralen moesten achterstaan bij die der oorlogvoerenden. In den strijd werden rechten en plichten der neutralen volstrekt niet erkend. Daar kende toen slechts het woord: "wie niet voor mij is, is tegen mij". En met onverbiddelijke strengheid werd daaraan vastgehouden. Wie kent niet het gezegde, dat Gustaaf Adolf den keurvorst van Brandenburg toevoegde, toen deze zich neutraal wilde verklaren:

50 "Wat is dat voor iets, neutraliteit? Dat ken ik niet, en dat beteekent niets!"
Dat was de tijd, waarop volkomen van toepassing was wat Clemens Brentano dichtte:
"Zum Hassen oder Lieben,
Ist alle Welt getrieben.
Es bleibet keine Wahl.
Der Teufel ist neutral!"

55 Eerst in de achttiende eeuw komt een begin voor van nadere omschrijving van het begrip "neutraliteit". Prof. De Louter meldt, dat een Deensche schrijver de aandacht vestigde op de rechten der neutralen door een beroemd geworden werk over de inbeslagneming van neutrale schepen. En sedert heeft de neutraliteit meer en meer belangstelling gewekt, zoowel in de praktijk des levens als in de wetenschap van den oorlog en is zij geworden een der meest belangrijke- instituten van het moderne volkenrecht.

65 Doch nu zien wij in dezen oorlog telkens veer de rechten en belangen der neutralen
schenden, door voorschriften en handelingen die van het standpunt der oorlogvoerenden
wellicht zeer begrijpelijk zijn maar die uit een volkenrechtelijk oogpunt volstrekt
niet door den beugel kunnen. Het leggen van mijnen in de open zee, het voortdurend
uitbreiden van het begrip contrabande, het aanhouden van de schepen der neutralen, en
het wegnemen der ladingen, ook van goederen die niet tot de contrabande kunnen worden
70 gerekend, handelingen die in flagrante strijd zijn met de beginselen op de Haagsche
Conventie vastgesteld, komen herhaaldelijk voor.

Prof. de Louter heeft de rechten der neutralen saamgevat in zijn boekje: "Hoofdpunten
van het oorlogsrecht". En hij noemt de hoofdbeginselen in den moderne krijg:
"1o. dat de handel der neutralen onderling en met de oorlogvoerenden vrij blijft en,
behoudens uitzonderingen, niet gedeerd wordt door den oorlog;
75 "2o. dat de overschrijding van de aan den neutralen handel gestelde grenzen dezer
vrijheid niet komt ter verantwoording van den neutralen staat, maar deze moet
berusten in de maatregelen der oorlogvoerenden ter handhaving hunner rechten."
Dat is duidelijk en eenvoudig. Zoodra echter de maatregelen der oorlogvoerenden een
zekere maat te buiten gaan, zoodra die uitloopen op algeheele beperking of
80 belemmering van den handel der neutralen, dus van hunne bronnen van inkomsten, rijst
in neutrale landen de vraag, of de bepalingen, door de mogendheden plechtig
vastgesteld, op verschillende internationale conferenties eenvoudig moeten worden
beschouwd als "scheurpapier"? En vandaar tot een gerechtvaardigd verzet "il n'y a
qu'un pas..."

85 Met dit protest, dit verzet der neutralen tegen een zeer ongeoorloofde toepassing van
de beginselen, die het oorlogsrecht, het volkenrecht voor de behandeling der
neutralen voorschrijft, zijn de drie Noorsche koningen begonnen. Het waren niet de
drie koningen, die uittogen naar Bethlehem, om in de donkere dagen voor Kerstmis het
90 Licht der wereld te zoeken; en te Malmö behoefde men niet het aardige liedje van
Goethe, *Epiphanias*, te zingen:

"Die heil'gen drei König' sind kommen allhier, Es sind ihrer drei und sind nicht ihrer vier;
Und wenn zu dreien der vierte wär', So wär ein heil'ger drei König mehr."

Voor het eerst sinds vele eeuwen kwamen de vorsten van Zweden, Denemarken en
95 Noorwegen samen, om met elkaar te beraadslagen over de belangen hunner landen en hun
er volken, die door dezen oorlog ernstig worden bedreigd.

Is dit, in beginsel, een herleving van den bond der gewapende neutralen, die in 1780
ontstond, toen Rusland, Pruisen, Denemarken, Zweden en Portugal zich vereenigden,
100 tijdens den Noord-Amerikaanschen vrijheidsoorlog ter verdediging van het vrije en
vredelievende handelsverkeer der neutralen tegen de oorlogvoerende zeemogendheden?
Wie zal zeggen, wat uit deze hoogst belangrijke samenkomst te Malmö nog zal
voortkomen? Want belangrijk is deze bijeenkomst – en het spottende woord van Goethe
over koningsbijeenkomsten is hierop zeker niet van toepassing.

105 Niet voor de eerste maal is Malmö de schouwplaats van belangrijke historische
bijeenkomsten. Hier werden de vrede van 1512, de beroemde overeenkomsten van 1524 en
1662 gesloten. In Malmö kwamen de Hanseaten bijeen, en de reformatoren hadden er hun
geestelijk middelpunt. Hier kwamen de ernstige mannen in hun zwarte, met bont
omzoomde kleeding bijeen, als belangrijke besluiten moesten worden genomen in het
110 belang van het land, en meermalen werden hier groote roode zegels geplaatst op
perkamenten oorkonden, die voor de historie van groot gewicht waren.

Doch voor de eerste maal kwamen de drie Noorsche Koningen hier bijeen voor een
officieele politieke bespreking. Behalve bij familiegebeurtenissen, begrafenissen of
huwelijksplechtigheden, waren de koningen der Skandinavische rijken niet officieel
115 voor een bespreking bijeen geweest, sedert de Driekoningenbijeenkomst in 1363 te
Kopenhagen. Ook toen gold het eigenlijk een familiefeest, het huwelijk van den toen
pasgekozen 22-jarigen koning Haakon VI van Noorwegen, den zoon van den Zweedschen
koning Maynus Erikssen, met de tienjarige dochter van Waldemar Atterdag van
Denemarken. Maar bij die gelegenheid beraadslaagden de koningen lang en levendig over
120 het welzijn hunner landen.

En toen kwam de lange tijd, dat er geen drie koningen meer waren in de drie
Skandinavische rijken. Van de Unie van Kalmar in 1397 tot aan de scheiding tusschen
Zweden en Noorwegen in 1905 was zulk een samenkomst onmogelijk, wijl Noorwegen zijn
zelfstandigheid had verloren en beurtelings met Denemarken, of met Zweden onder
125 denzelfden koning stond.

En nu, voor het eerst na de scheiding, die indertijd zooveel strijd veroorzaakte –
gelukkig een onbloedige strijd! – zouden de koningen van Zweden en Noorwegen elkaar

130 ontmoeten, en koning Christiaan van Denemarken had eveneens zijn komst toegezegd,
toen koning Gustaaf van Zweden hem daartoe had uitgenoodigd.
Het denkbeeld van deze koningsbijeenkomst was uitgegaan van koning Gustaaf van
Zweden. Hij wilde daarmee als 't ware te kennen geven, dat nu de tijd rijp was voor
een nauwere toenadering tusschen Zweden en Noorwegen, dan sedert de scheiding had
135 bestaan. Oude veeten wilde hij vergeten, en opnieuw, als in de dagen van weleer, de
drie Skandinavische rijken bijeenbrengen in een actie ter verdediging van hunne
levensbelangen. In de redevoering, waarmede koning Gustaaf de bijeenkomst opende
zette hij toch uiteen, dat de samenkomst moest dienen om de eensgezindheid en
samenwerking der drie Noorsche rijken te doen uitkomen, om het voornemen uit te
spreken de neutraliteit te handhaven, maar tevens het innige samengaan te doen
140 blijken in alles wat strekken kan, om de gemeenschappelijke belangen te beschermen.
Hij had het initiatief genomen tot deze bijeenkomst, in het besef van zijne
verantwoordelijkheid voor het heden en voor de toekomst, opdat niets ongedaan zou
blijven, wat strekken kan, om het gemeenschappelijk welzijn der drie rijken te
bevorderen. Dat was het program, in zeer groote en vage trekken opgesteld, maar een
145 program, dat duidelijk genoeg uitsprak: wij willen hier geen samenkomst houden van
hoogpolitieken aard, en evenmin een nieuwe Noorsche Triple Entente oprichten.
Daarvoor zouden toch de drie Noorsche rijken hun verleden en hun positie moeten
loochenen. Al zijn hunne landen vrij uitgestrekt, tezamen ruim 800.000 vierkante
kilometers, (Nederland heeft 32,536 vk. K.M. oppervlakte, het Duitsche rijk 540.743)
150 hét aantal bewoners is betrekkelijk zeer gering; Zweden telt 5.140.000, Noorwegen
2.240.000, Denemarken 2.605.000 inwoners, tezamen dus ongeveer tien millioen,
(Nederland alleen ongeveer 5½ millioen).
Neen – geen hooge politiek was het doel der koningsbijeenkomst, doch het geven van
een bewijs van eensgezindheid en samenwerking van drie belangrijke, neutrale staten,
155 die voornemens zijn, zich door niets te laten afbrengen van hun
neutraliteitspolitiek, die willen werken voor het behoud van den vrede in het
Noorden, maar die tevens willen trachten de moeilijkheden, die door den oorlog voor
het economische leven zijn ontstaan, voor handel en nijverheid, zooveel mogelijk te
beperken.

160 Dat lag geheel in den geest van koning Gustaaf's plan, en het werd door de beide
andere vorsten onmiddellijk van harte toegejuicht. Maar ook in de landen vond het
denkbeeld dadelijk grooten bijval. De bekende Noordpoolreiziger Frithjof Nansen, die
vroeger een der krachtigste strijders was voor de ontbinding der Zweedsch-Noorsche
165 unie, is thans een der warmste voorstanders van de toenadering en de samenwerking
geworden. Hij gevoelt zich op dit punt geheel eenstemmig met den Zweedschen minister
van buitenlandsche zaken, graaf Ehrensvard, die reeds voor ruim twee jaren, in Mei
1912, bij een bespreking over de neutraliteit in den Zweedschen Rijksdag, wees op de
mogelijkheid dat de beide zusterstaties, hoewel gescheiden, hoewel niet meer onder
170 dezelfde koning staande, zouden samenwerken voor het handhaven van elkanders
onafhankelijkheid, zoo die ooit mocht worden bedreigd. En die verklaring kreeg toen
den steun van de voornaamste partijleiders.
Daardoor werd in Noorwegen, reeds toen, de weg gebaad voor een toenadering, en voor
het voornemen, met de meest vredelievende gevoelens tegenover elke natie, schouder
175 aan schouder met Zweden te staan.
Voor het oogenblik wordt noch de onafhankelijkheid, noch de neutraliteit van een der
Noorsche rijken bedreigd. Maar wel worden de levensbelangen van de drie landen
aangetast, door de wijze waarop de oorlogvoerenden de rechten der neutralen opvatten.
Daartegen op te komen, daartegen te protesteeren wordt in alle drie landen
180 noodzakelijk geacht.
En daarbij kunnen de regeeringen rekenen op den onverdeelde steun van de drie
volken.
Volkomen correct optredende tegenover de oorlogvoerende partijen, hebben de neutralen
het recht te eischen, dat ook zij door de oorlogvoerenden correct worden behandeld,
185 en dat het onvermijdelijke leed, het niet te ontkomen nadeel, dat de oorlog ook voor
de neutralen met zich brengt, niet onnoodig wordt verzaard en verergerd. De handel,
de industrie, de scheepvaart van de neutrale landen worden door het optreden der
oorlogvoerenden ernstig bedreigd; en het economische leven lijdt in die staten bijna
evenveel als dat in de landen der oorlogvoerenden. Zij moeten, ter bescherming hunner
190 grenzen en kusten een groote legermacht en hun geheele zeemacht onder de wapens
houden, wat met groote kosten gepaard gaat, en zien bovendien hun welvaart bedreigd,
hun handel verstoord, hun industrie te gronde gericht, en zich zelfs verstoken van
den invoer van noodzakelijke levensbehoeften en stoffen ter verwerking in hunne
industriele inrichtingen, evenals van steenkool en petroleum, die zoo onontbeerlijk

195 zijn voor de moderne nijverheid.

Waarlijk, het is niet te verwonderen, dat de drie Skandinavische landen daaronder
lijden. En dat zij ernstig beraadslagen wilden over de middelen, die zij kunnen
toepassen, om aan deze moeilijke, ja, men mag gerust zeggen, ondragelijke toestanden
200 een einde te maken.
Dat de drie Noorsche rijken daarbij rekenen mogen op den steun en de medewerking van
de andere neutralen, daarvan kunnen zij zich overtuigd houden.
Het is niet bekend geworden welke besluiten de drie koningen, die door hunne
ministers van buitenlandsche zaken waren vergezeld, hebben genomen. Maar wij weten
205 reeds, dat te voren door de drie regeeringen een krachtig protest was geuit, over de
afsluiting der Noordzee door Engeland, over het verklaren van timmerhout – een
voornaam uitvoer artikel – tot contrabande door Duitschland. Het vroegere protest
tegen het opnemen van ijzererts onder de artikelen van contrabande had reeds het
gevolg, dat Engeland de daaromtrent uitgevaardigde "order in council" wijzigde.
210 Door dit resultaat aangemoedigd, zullen de koningen te Malmö allicht beraadslaagd
hebben over de wijze, waarop aan den handel der Noorsche staten meer vrijheid van
beweging kan worden verschaft. Dit geeft aan die samenkomst dan ook het groote
belang, dat door alle oorlogvoerenden wordt ingezien. Sluiten de neutralen zich
aaneen, met het doel zich niet door de oorlogvoerenden te laten ringelooeren, maar
215 krachtig op te komen voor de vrijheid van handel en scheepvaart, de handhaving van
het "mare liberum", en het recht ongehinderd de voorraden in te voeren, die noodig
zijn voor het levensonderhoud der burgers en voor de voortzetting van den
industrielen arbeid – dan moeten de oorlogvoerenden daarmede rekening gaan houden.
Want de wereld bestaat toch werkelijk niet alleen voor de strijdende partijen en de
220 zee is geen rivierarm, die men kan afsluiten in het belang van een enkele mogendheid.
Handel en verkeer zijn in den modernen tijd van zoogroote beteekenis geworden, dat
die niet kunnen worden opgeofferd aan het machtwoord van een enkelen staat. En bij
een poging, om dien ijzeren band te verbreken, waaraan de internationale
betrekkingen, de Handel, de nijverheid en de industrie der neutralen worden
225 vastgelegd en gekneveld, kunnen de drie Noorsche rijken zich verzekerd houden van de
sympathie en de krachtige medewerking der andere neutrale mogendheden, die in
hetzelfde geval verkeerden als zij. Voor hen allen geldt, wat het Zweedsche liberale
orgaan, "Stockholms Tidningen", over de bijeenkomst schreef:
"Deze landen gevoelen, dat zij bijeen hooren, en zij zijn voornemens onwankelbaar de
230 neutraliteitspolitiek in dezen oorlog te handhaven; maar het gebrek aan
welwillendheid, dat zij van de zijde der oorlogvoerende mogendheden hebben
ondervonden, is in staat, alles wat bij hen spreekt van saamhoorigheid meer dan ooit
te doen uitkomen en de mogelijkheid te vinden voor een gemeenschappelijk optreden.

235 Heeft de bijeenkomst der drie koningen uit het Noorden het resultaat, dat dit
optreden tot een verbetering van de positie der neutralen den stoot geeft, en dat hun
protest de oorlogvoerenden de oogen opent en licht doet inzien, hoe zij zich hebben
bezondigd aan de rechten der neutralen, dan hebben zij zich groote verdiensten
verworven voor de toekomst van het volkenrecht.
240 Dit is een overwinning, die te grooter wezen zal, daar zij zonder strijd behaald
werd, zonder dat naar de wapens worden gegrepen, om het recht te doen zegevieren.
En dit is tevens een grooter overwinning, dan die op 't slagveld werd behaald.
Voor die overwinningen geldt toch te vaak het woord, dat ik eens las in een oud
Duitsch versje, dat zinspelend op de opschriften der kanonnen: "Ultima ratio regis",
245 zeide:
"Ultima ratio regis!" Ja freilich, mit solcher Vernunft hat Jeglicher Lümmel und Lump
gegen den Weisesten recht."
CHR. N.

250 **Op het Westelijk oorlogstoneel.**
Fransch communiqué.

PARIJS, 26 Dee. (Reuter.) Het Fransche communiqué meldt: Aan het front tusschen de
zee en de Lys had een weinig hevige kanonnade plaats.
De mist belet de operaties.
255 Te Lihons is een loopgraaf, die aan den vijand ontnomen werd en daarna verloren ging,
na een hevig gevecht hernomen.
In de streek van Perthes bracht onze artillerie batterijen tot zwijgen, die onlangs
veroverde loopgraven bombardeerden. Drie Duitsche tegenaanvallen werden afgeslagen.
260 In den Boven-Elzas gingen wij aanmerkelijk vooruit. Voor Cernay bereikten wij den
rand van het bosch op de heuvels ten westen der stad. Wij hebben er ons gehandhaafd

ondanks verscheidene tegenaanvallen. Wij hebben Aspach bezet en den voet der hoogten, die aan de westzijde Carspach bestrijken.

In Lotharingen.

265 LONDEN, 26 December. (Eigen bericht). De "Times" verneemt uit Parijs van gezaghebbende zijde, dat de Franschen zich meester maakten van Bois le Pretre, ten noordwesten van Pont à Mousson, en dat zij nu weder de forten van Metz bombardeeren. Het "Bois le Prêtre," dat de hoogten vlak ten noorden van den weg van Pont à Mousson naar Sint Mihiel beheerscht, was verscheidene weken door de Duitschers bezet
270 gehouden.

Het Deutsche communiqué.

BERLIJN, 26 Dec. (W. B.) Officieel wordt van hedenmorgen uit het groote hoofdkwartier gemeld:
275 Westelijk oorlogstooneel. Bij Nieuwpoort zijn in den nacht van 24 op 25 December aanvallen van de Franschen en Engelschen afgeslagen. Het resultaat der gevechten bij Ferstubert met Indiërs en Engelschen is eerst heden te overzien. Negentien officieren en 819 kleurlingen en Engelschen werden gevangen genomen; veertien machinegeweren, twaalf mijnenwerpers en zoeklichten en verder oorlogsmateriaal werd buitgemaakt. De
280 vijand liet op het slagveld meer dan 3000 dooden achter. Een door de Engelschen gevraagde wapenstilstand om hun dooden te begraven, werd toegestaan. Onze verliezen zijn betrekkelijk klein. Bij kleinere gevechten in de streek van Lihons ten Z. O. van Amiens en bij Tracy-le-Val, ten N.O. van Compiègne, maakten wij ongeveer 200 gevangenen.
285 In de Vogezen, ten zuiden van Diedolshausen, en in den Boven-Elzas ten westen van Sennheim benevens ten Z.W. van Alt kirch kwam het gisteren tot kleine gevechten. De toestand bleef daar onveranderd. Den 20en December, des namiddags, wierp een Fransche vlieger op het dorp Inor(?) negen bommen, ofschoon zich daar slechts lazaretten bevinden, die ook voor waarneming
290 door vliegers duidelijk kenbaar gemaakt zijn. Noemenswaarde schade werd niet aangericht. In antwoord op deze daad en op het werpen van bommen onlangs op de open stad Freiburg, die buiten het operatiegebied ligt, werden hedenmorgen op eenige in de
295 stelling ven Nancy gelegen plaatsen bommen van middelbaar kaliber geworpen.

De onderaardsche kerk.

Een veldgeestelijke schrijft aan de "Vossische Zeitung":
Wij hebben tegenwoordig bij onze divisie achttien plaatsen, waar wij prediken. Daaronder zijn vijf kerken, drie schuren, twee hoeven en acht hollen. Onder al deze
300 plaatsen zijn de hollen ons het liefst voor onze godsdienstoefeningen. Hier hebben wij geen last van het weer, geen vlieger ziet ons en geen granaat bereikt ons. Het hol van L. is het eigenaardigste van alle. Dit is onze dom. Het is eerst kort geleden ontdekt. Slechte eenige honderden meters behoeft men van uit de loopgraven te wandelen, dan opent zich aan het begin van een klein dal, een rotspoort en men komt
305 in een ruimte van eigenaardige schoonheid. Een koepel van vijf meter doorsnede en zes meter hoogte omgeeft den bezoeker. Geweldige pilaren dragen dezen koepel en scheiden rondom nisjes ter grootte van een kamer af. De Franschen hebben in deze steengroeve bij den koepel te veel weggenomen. De aarde werd daardoor te zwaar en stortte in. Nu stroomt van boven het daglicht naar binnen en is de aanblik nog schooner. Aan den
310 rand van den koepel staan boomen, door den herfstwind bewogen en daarboven welft zich de blauwe hemel. Wat hebben de handen van onze soldaten uit deze eigenaardige ruimte gemaakt? Het ingestorte puin werd snel met klimop belegd en van boven gelijk gemaakt. Vlierboompjes vormen de pilaren en een klimoplane, zoo dik als een duim, die men van een gevelden boom heeft losgemaakt en van pilaar tot pilaar heeft gelegd, scheidt ons
315 koor af. Warm steekt het rood van onze veld-altaardoeken daartegen af. Geweer en trommel-pyramiden duiden aan, dat Deutsche soldaten hier godsdienstoefening houden. In het zandsteen is een groot kruis uitgehouwen. Aan den voet van den kansel staan twee avondmaaltafels, ongebarsten kartets-hulsen met zand gevuld dragen de kaarsen. Om den kansel verzamelen zich in een halven cirkel officieren en manschappen,
320 infanterie en cavalerie. Aan de jassen kleeft de klei van de loopgraven. Maar de oogen der "kerkgangers" zijn vol ernst en aandachtig wordt het "De Profundis" gezongen.

Van het Oostelijk oorlogsterrein.

325 **Het Deutsche communiqué.**
BERLIJN, 26 Dec. (W. B.) Officieel wordt hedenmorgen uit het groote hoofdkwartier

gemeld:

Oostelijk oorlogstooneel. De Russische aanvallen op onze stellingen bij Lötzen (Oost-Pruisen) werden afgeslagen. Duizend gevangenen bleven in onze handen.

330 In Noord-Polen en aan het noordelijk deel van de Weichsel bleef de toestand onveranderd. Aan het zuidelijk deel van de Weichsel maakten onze aanvallen vorderingen. Aan de Bsoera en op den rechteroever van de Pilitza ten Z.O. van Tomaszow had ons offensief succes. Verder zuidelijk is de toestand onveranderd.

335 **Oostenrijksch communiqué.**

WEENEN, 26 Dec. (W. B.) Officieel wordt van hedenmiddag gemeld: Gisteren namen onze troepen na een heldhaftigen strijd van vier dagen den pas van Uzsok. In Galicië zetten de Russen hun voor eenige dagen aangevangen offensief voort. Met een sterke troepenmacht kwamen zij weder in het bezit van het bekken van Krosno en Jaslo. De toestand aan de beneden Dunajetz en Nida is onveranderd. Ten Zuiden van Tomaszow

340 verschafte onze aanval ons in oostelijke richting ruimte. Op het oorlogstooneel in den Balkan heerscht sedert tien dagen rust. Slechts aan de Save en de Drina komt het zoo nu en dan tot onbeduidende schermutselingen. De vesting Bileca sloeg den 24sten een zwakken aanval der Montenegrijnen af.

345 **Russisch legerbericht.**

PETERSBURG, 26 Dec. (P. T. A.) Het communiqué van den generalen staf zegt: Er is geen wijziging aan het front op den linkeroever van de Weichsel en in Galicië. In den nacht van 24 December en den volgenden dag deden de Duitschers voornamelijk aanvallen

350 in de streek van Sokhatsjof en Bolimof. Al deze aanvallen werden met zware verliezen voor de Duitschers afgeslagen. De gevechten aan de Pilitza duren voort. Bij de ontwikkeling van ons offensief in de Karpathen gaven twee onzer infanterieregimenten bewijs van groote dapperheid. Onder een moorddadig vuur trokken zij tot het midden in het ijskoude water over de Jasliolka (in het Doeklagebied),

355 waarna zij met de bajonet de Oostenrijkers verdreven. Zij maakten vier officieren en 150 soldaten krijgsgevangen.

Een Britsch oordeel over den toestand in Polen.

De militaire medewerker van de "Times" berekent dat de Duitsch-Oostenrijksche strijdkrachten aan het front in het Oosten wel niet meer dan anderhalf millioen man zullen tellen en dit cijfer geeft hem de troost, dat de Russen door hun overmacht ten slotte toch nog wel de baas zullen blijven. Als de Russische autoriteiten althans niet hebben "opgesneden" moet grootvorst Nikolajewitsj toch zeker over een millioen of anderhalf millioen man meer beschikken, en daarom meent de medewerker van de "Times", dat de zegepralen van Von Hindenburg niet duurzaam zullen zijn.

365 Wij kunnen, merkt de deskundige op, niet voorspellen hoe de uitslag van den verbitterden strijd in Polen zal zijn maar hoe teleurstellend het ophouden van den Russischen opmarsch voor ons allen ook moge zijn, wij begrijpen, dat de grootvorst voorzichtig deed zijn legers bijeen te houden en den opmarsch naar Krakau niet voort te zetten, terwijl zijn flanken zoo ernstig bedreigd waren.

370 Het denkbeeld, dat de opmarsch naar Krakau had dienen te worden voortgezet wat er ook in Noord-Polen of Galicië gebeurde, is door de harde logica der feiten te niet gedaan en het is de verdienste van den Russischen opperbevelhebber, dat hij dit feit heeft begrepen en hiernaar handelde. De algemeene opzet van den veldtocht dat het Russische hoofdleger niet wordt verslagen, dat de Russische strijdkrachten niet worden gesplitst. Zoolang dit doel blijft bereikt, doet het er weinig toe of Silezië vroeger of later wordt aangevallen. De tijd strijdt mee aan onzen kant. Elke dag van strijd mat den vijand meer af dan Rusland en zelfs als de opperbevelhebber gedwongen werd terug te trekken op Weichsel of Boeg, zouden we toch niet van meening veranderen dat

380 ten slotte de oppermacht van Rusland op het Oostelijk oorlogstooneel onvermijdelijk is.

Het eerste beleg van Przemyśl.

De "Arbeiterwillen" te Graz bevat een brief van een artillerist, die het eerste beleg van Przemyśl heeft meegemaakt.

385 In den tijd van 20 September tot 3 October hadden wij dagelijks, zoo schrijft hij, verschillende stormaanvallen der Russen te verduren, die echter altijd mislukten. Voortdurend hadden er artilleriegevechten plaats. De Russen waren niet zuinig met mannen noch met munitie. Zij hadden ten minste tweemaal zooveel kanonnen en

390 schietvoorraad als wij. Het voornaamste aandeel in de verdediging van Przemyśl had onze artillerie. We moesten een hongerkuur doormaken. Een klein brood kostte twee kronen, een liter wijn, anders tachtig heller, nu vier kronen. Een goulas twee

395 kronen. Voor sigaretten betaalde men tot een kroon per stuk. De soldaat beschrijft dan een nachtgevecht. Men komt uit de stad en gaat in de richting van een fort. Het is acht uur 's avonds. De stad is donker, om geen mijkpunt te bieden. De straten zijn leeg. De burgerlijke bevolking is weggezonden, in de huizen wonen alleen soldaten. In de verte branden sedert weken dorpen. Nu branden er zes. De hemel is bloedrood, de lucht is vol rook en stank, daar er een sterke wind waait, die de vlammen omhoog zweept. De Russen staan in de dorpen, daarom heeft men ze in brand gestoken. Van den middag af klinkt onophoudelijk kanon- en geweervuur. De Russen schieten snel, ver en zeer goed, d. w. z. de artillerie. De infanterie is geen schot kruit waard. Ze willen op drie forten een aanval doen. En daarom concentreeren zij daarop hun vuur, om de kanonnen tot zwijgen te brengen, de infanteriedekkingen te vernielen en ook de draadversperringen. Ze schieten de grachtmuren stuk, zoodat ze instortend de grachten vullen. En ze zien zooveel schade aan te richten als ze kunnen. Nadat dit alles gedeeltelijk is gelukt, schuiven ze onder bescherming van de duisternis en eenige golvingen van het terrein, hun infanteriecolonnes vooruit. Voorzichtig sluipen zij vooruit, maar spoedig worden zij door onze lichtkogels en zoeklichten gevonden. Onze kanonnen en machinegeweren spuwen dood en verderf in de vijandige colonnes, maar deze laten zich niet ophouden en komen nader en nader.

410 Wie dit niet beleefd heeft, kan zich geen voorstelling maken van de spanning. De vijand is slechts eenige meters van de prikkeldraadversperringen af, dan slaan plotseling geweldige vuurzuilen omhoog. Kreten klinken boven de ontploffing uit, alles wat staat, wordt ter aarde geworpen, lichaamsdeelen vliegen door de lucht, dan weer duisternis en het geflits van de kanonnen en van de ontploffende projectielen. De vijand is op een mijn gekomen. Minuten lang komen zijn colonnes tot stilstand. Een korte straal van ons zoeklicht toont ons, dat de vijand weer op verhaal gekomen is. Vijandelijke sappeurs zijn reeds in het prikkeldraad gesprongen en knippen bliksemsnel de draden door. Zij betalen deze heldendaad met hun leven. De anderen springen over de lijken van hun kameraden heen en zetten hun werk voort. Onze kartetsen beginnen nu een ontzettend werk. Geheele afdeelingen vallen, maar over de gevallen heen, stormen weer nieuwe scharen voorwaarts. Iedere stap, dien zij vooruit gaan, is echter de dood. Ter manslengte liggen de vijanden op elkaar. Dan steeds meer nieuwe troepen, nieuwe kogels, nieuwe dooden. Het getal der vijanden is onuitputtelijk en velen gelukt het ladders in de grachten te leggen. Nauwelijks zijn zij er op geklommen of ze vallen dood of zwaar gewond naar beneden. De verdedigers schieten met snelvuur en iedere kogel treft, daar de vijanden bijna voor de loopen staan. In het ontzettend geraas hoort men zijn eigen geschreeuw niet. Rook, vuur en bloed alleen heeft men voor oogen. Nu verslapt de vijand. Ons vuren wordt nog

430 heviger. Nog eenige minuten duurt de strijd, dan hoort men signalen van den vijand en de terugtocht begint. Daar echter het terugtrekken onder een dergelijk vuur zeer moeilijk is, raken de vijanden in wanorde. En de terugtocht ontaardt in een verwarde vlucht. Onze infanterie, die de vervolging opneemt, vermeerdert de verwarring en maakt vele gevangenen. Doch ook wij komen er niet zoo maar af. In het donker raakt de vervolgende artillerie onder den vijand en wordt gedeeltelijk door de massa meegesleept en gevangen genomen. Het komt ook voor, dat onze eigen troepen elkaar beschieten en voor men de vergissing merkt, ligt menigeen door zijn eigen kameraden gedood op het slagveld. Na de bestorming beginnen weer vijandelijke projectielen in te slaan, gewoonlijk zonder veel uitwerking.

440 Nu moet echter, ondanks het vijandelijk vuur, de schade zoo snel mogelijk hersteld worden. Doodmoede en min of meer gewond, kan een gedeelte van de bezetting korten tijd rusten. Een ander moet echter het vuur voortzetten.

De stemming onder de Polen.

445 Dezer dagen hield zich tijdelijk in Rotterdam op een lid van het hoogste Poolsche nationale comité uit Krakau, die aan een der medewerkers van de "N. R. Ct." verklaarde, dat hij er vast in vertrouwde, dat de Russen ten slotte de nederlaag zouden lijden. De strijd zal nog wel eenigen tijd duren, zoo zeide hij, maar in verband met de anti-Russische stemming van de groote massa van de Poolsche bevolking

450 bestaat een gegronde hoop op een voor de Duitschers en Oostenrijkers gunstigen uitslag van den oorlog. Dat het tot nu toe niet tot een Poolschen opstand gekomen is, moet men daaraan toeschrijven, dat de revolutionnaire elementen in Polen, die voor een deel klaar staan om te vechten, nog steeds zonder wapenen zijn. De burgerlijke elementen zouden zich wel gaarne bij den oorlog tegen Rusland aansluiten, doch

455 wanneer zij, zooals bijv. in Kielce zien, dat de stad 7 maal van eigenaar wisselt, dan huiveren zij om alles op het spel te zetten. Er bestaat ook gegronde hoop, dat de Poolsche nationale vereeniging een grootere werkzaamheid zal kunnen ontwikkelen, nademaal de vereeniging in Galicië en die

460 in Russisch-Polen, die tot nu toe, hoewel zij hetzelfde doel beoogden, formeel
gescheiden waren, nu ook in formeel opzicht samengesmolten zijn, wat natuurlijk een
veel engere vereeniging van het Poolsche volk ten gevolge zal hebben. Deze volledige
samensmelting komt tot uitdrukking in het feit, dat de algemeene secretaris van het
hoogste Poolsche nationale comité in Krakau een Russische Pool is.
465 De Poolsche legioenen vechten in Polen met de Duitschers zij aan zij en deze laten
meeste plaatsen, die zij bezetten, het bestuur in handen van de Poolsche
vereeningen. Ook de Poolsche taal komt hier overal volop tot haar recht.
Reeds geruimen tijd geleden liet het militaire bestuur Krakau ontruimen. Het grootste
gedeelte van de bevolking wilde de stad in het geheel niet verlaten en ongeveer
470 70,000 menschen, die niet over genoeg levensmiddelen konden beschikken, moesten met
dwang buiten het rayon van de vesting gebracht worden. De boeren uit den omtrek van
Krakau, wier huizen uit militaire overwegingen afgebroken moesten worden, bleven toch
op hun geboortegrond en richtten zich voorloopige woonplaatsen van planken in.
Wanneer het tot een beschieting van Krakau zou komen, zullen zij natuurlijk ook deze
woningen moeten verlaten.

475 **Van het Zuidelijk oorlogstoeoneel.
In den Kaukasus.**

PETERSBURG 26 Dec. (Reuter.) De staf van het Kaukasische leger meldt: In het
Doetakgebied (ten noorden van het meer van Wan) beproefde de vijand een offensief in
480 verschillende richtingen. Hij werd echter teruggeslagen en trok terug. Overigens aan
het front geen verandering.

Op Zee.

Engelsche aanval op de Deutsche kust.

485 BERLIJN, 26 Dec. (W. B.) Officieel. Den 25sten December 's morgens deden lichte
Engelsche strijdkrachten een uitval in de "Deutsche Bucht". De door deze meegebrachte
watervliegtuigen deden een aanval op onze riviermondingen en wierpen daarbij bommen
op ten anker liggende schepen en een gashouder in de nabijheid van Cuxhaven, echter
zonder deze te treffen of schade aan te richten. Onder vuur genomen trokken de
490 vliegtuigen in westelijke richting terug. Onze luchtschepen en vliegtuigen deden een
aanval op de Engelsche strijdkrachten en troffen door bommen twee Engelsche
torpedovernielers en een begeleidend schip. Op het laatste werd brand waargenomen.
Het opkomende nevelachtige weder verhinderde een verderen strijd

495 **Een Fransche onderzeeër in den grond geboord.**

PARIJS, 26 Dec. (Reuter.) Italiaansche bladen melden, dat een Fransche onderzeeër van
het eskader van Lapeyrere, ter hoogte van Pola (aan de Adriatische Zee) tot zinken
werd gebracht, toen de onderzeeër trachtte Oostenrijksche slagschepen te torpedeeren.
De bemanning werd gered en gevangen genomen.

500 **De beschieting der Engelsche kust.**

LONDEN, 26 December. (Eigen Bericht.) Volgens de "Times" schatten de
verzekeringsmaatschappijen de schade, aan de steden op de Oostkust toegebracht door
het Deutsche bombardement, globaal op 45000 pond, maar dit betreft niet de geheele
505 schade, want slechts een klein deel van de gebombardeerde eigendommen was verzekerd
tegen oorlogsrisico.

De slag bij de Falkland-eilanden.

510 LONDEN, 25 Dec. (Reuter.) De bladen bevatten een telegram uit Buenos Aires, waarin
nog het een en ander wordt medegedeeld omtrent den slag bij de Falkland-eilanden. De
Duitsche vloot naderde de Engelsche toen deze kolen innam. De Engelsche vloot maakte
onmiddellijk stoom, maar de Duitsche vloot, bemerkende hoe de Britsche vloot
samengesteld was, vluchtte overhaast. De Britsche vloot haalde haar echter in,
noodzaakte haar tot een gevecht en boorde het admiraalschip in den grond. Daarna werd
515 de "Nürnberg" door de "Kent" en de "Leipzig" door de "Glasgow" in den grond geboord.
De "Cornwall" en de "Glasgow" zoeken thans de "Dresden".
De "Invincible" is gisteravond uit Montevideo vertrokken.
(De "Kent" en "Cornwall" zijn kruisers van 9800 ton, van de "Monmouth" klasse,
gebouwd in 1900-1901. Ze hebben een snelheid van 23-24 knopen en zijn bewapend met
520 14 stukken van 15 c.M.
De "Invincible" is een nieuwer en groter schip, behoorende tot de slagkruisers die
in 1907 zijn gebouwd. Het meet 17,250 ton, loopt 25 knopen en is bewapend met 8
stukken van 30 c.M. en 12 van 15 c.M. Red. H.)

525 LONDEN, 26 Dec. (Reuters bijz. dienst.) De "Daily Telegr." verneemt uit New-York, dat
uit Montevideo telegrammen zijn ontvangen, waarin wordt gezegd dat de officieren van
het eskader van admiraal Sturdee den moesten schik hebben dat de Deutsche
inlichtingendienst zoo heerlijk om den tuin is geleid, door dat twee slagkruisers,
530 zonder dat de vijand er iets van wist, ter versterking van de overblijfselen van het
eskader van Craddock (het bij Coronel verslagen eskader) konden worden uitgezonden.
De slagkruisers kwamen met het slagschip "Canopus", de gepantserde kruisers
"Carnarvon" en "Cornwall" en de lichte kruisers "Bristol" en "Glaskow" op 7 December
te Port Stanley (op de Falklandseilanden) aan. De slagkruisers voeren de door land
omsloten baai binnen, waar ze aan het oog van uit zee naderende schepen waren
535 onttrokken. Op den ochtend van 8 December verscheen het Deutsche eskader voor Port
Stanley, blijkbaar met de bedoeling deze plaats bij verrassing te nemen. De
Duitschers vielen het Britsche eskader aan, dat den aanval krachtig beantwoordde. Men
was ongeveer even sterk, maar plotseling kwamen de beide slagkruiseis uit den nauwen
haveningang aangestoomd. De Deutsche admiraal begreep, dat hij in een hinderlaag was
540 gevallen. Hij signaleerde zijn eskader om zich te verspreiden, maar het was te laat,
daar zijn schepen reeds onder schot waren. De "Scharnhorst" en de "Gneisenau" waren
onmiddellijk het doelwit van het vuur der slagkruisers, terwijl de kleinere kruisers
de andere Deutsche schepen bezig hielden. De "Invincible", die de leiding van het
gevecht had, was vooral het doel van het Deutsche vuur. De "Scharnhorst" en de
545 "Gneisenau" vochten verwoed. Tal van salvo's uit de 8 inch kanonnen van deze beide
Deutsche schepen troffen de "Invincible", maar zonder schade te doen stuitten de
projectielen op het zware pantser af. De "Scharnhorst" hield haar naam als de beste
schijfschieter van de keizerlijke vloot hoog en enkele harer projectielen ontploften
op het dek van de "Invincible". Een projectiel vernielde de officierskajuit, niemand
550 werd daarbij echter getroffen. Intusschen sloegen desalvo's uit de 12 inch kanonnen
de Deutsche schepen stelselmatig aan flarden. De Deutsche schepen werden van voor
naar achteren geraakt en in de licht pantsering werden geweldige gaten geslagen,
terwijl in het binnenschip van de "Scharnhorst" en de "Gneisenau" vlammen al begonnen
uit te slaan. De kanonnen dezer beide schepen werden geleidelijk tot zwijgen
555 gebracht. Maar van overgave was geen sprake, en de vlag van admiraal Spee wapperde
nog van de "Scharnhorst", toen dat schip met de "Gneisenau" te gronde ging.
Intusschen had de "Glasgow" na een vervolging van twee uren de "Leipzig" ingehaald en
in brand geschoten. Het schip was zinkende en heesch de witte vlag. De "Glasgow"
naderde zoo dicht mogelijk en liet booten neer, maar toen deze zouden wegvaren, werd
560 van de "Leipzig" weer een schot afgevuurd en een granaat ontplofte op het dek van de
"Glasgow". Een volle laag van de "Glasgow" boorde daarop de "Leipzig" in den grond.
De Britsche officieren betreuren zeer dit gevolg van de woede van het gevecht, maar
ze gelooven dat het laatste schot van de "Leipzig" bij ongeluk is afgevuurd.
Andere Britsche kruisers haalden later de "Nürnberg" in, die weigerde zich over te
565 geven en al gauw in den grond werd geboord. De vernietiging van dit schip was de
redding van de "Dresden" en de "Prinz Eitel Friedrich", daar de Britsche schepen
stopten ten einde de overlevenden van de "Nürnberg" te redden.
In een ander relaas over het gevecht wordt gezegd, dat de "Gneisenau" geen munitie
meer had toen ze zonk. Eenige officieren stonden op het achterdek geschaard en zongen
570 de "Wacht am Rhein", anderen maakten zich gereed zich te redden, daar de commandant
het bevel had gegeven, dat ieder voor zich zelf moest zorgen. Van de bemanning der
"Gneisenau" zijn velen gered, onder wie verschillende officieren. De geredden zijn
aan land gebracht.

575 **ENGELAND.**

Een vijandelijke aëroplane boven Sheerness.

LONDEN, 25 Dec. (Reuter.) Het ministerie van oorlog bericht, dat heden te half twaalf
een vijandelijke aëroplane boven Sheerness werd gezien. Britsche vliegers vervolgden
de aëroplane en beschoten ze. Nadat ze driemaal geraakt was, dreef ze af naar zee.

580 LONDEN, 26 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Een dichte mist en windstilte stelden een
Deutsche aëroplane (van het Albatros-type en met twee vliegers bemand) in staat de
kustwachten te verschalken. Toen de mist optrok werd de vijand boven Sheerness
ontdekt, maar hij werd weldra weer uit het gezicht verloren, tot hij weer te
585 Gravesend werd opgemerkt. Blijkbaar was het doel der vliegers Londen. Het vliegtuig
bereikte Erith (tusschen Gravesend en Londen) maar keerde toen terug in de richting
van de zee, vervolgd door Britsche vliegtuigen. Op verschillende plaatsen werd de
vijand door de kanonnen, ter bestrijding der vliegtuigen opgesteld, beschoten. De
dichte menigte der toeschouwers zag de granaten dicht bij de "Albatros" ontploffen.
590 Ook de vervolgende vliegtuigen vuurden op den vijand, echter tevergeefs. De Deutsche

bestuurder manoeuvreerde uiterst handig. Twee Britsche vliegtuigen boven hem trachtten hem in de richting te dwingen van een derde vliegtuig, dat met een snelvuurkanon was bewapend. De "Albatros" echter manoeuvreerde zoo, dat het den vervolgers bezwaarlijk was te vuren, zonder elkaar zelf te raken. Toen het echter
595 haast wel zeker was dat de "Albatros" weer het binnenland in kon worden gedreven, kwam er mist op en van deze gelegenheid maakte de Duitscher gebruik weer in de richting der zee te vliegen. Met nog meer Britsche vliegtuigen werd toen de vervolging doorgezet tusschen Sheerness en Southend, terwijl andere vliegtuigen poogden den terugtocht af te snijden. De vijand verdween echter in den mist. De
600 vervolgers zijn veilig naar hun basis teruggekeerd.

Een Kerstgroet van het Engelsche koningspaar.

Koning George en koningin Mary hebben aan de troepen te velde en aan de gewonden in de hospitalen een Kerstgroet gezonden in huil gefacsimileerd handschrift. Aan de
605 troepen te velde luidt de groet:

"Met onze beste wenschen voor Kerstmis 1914

"Moge God u beschermen en veilig doen terugkeeren

Mary R. George R. I."

Aan de gewonden luidt de groet:

610 "Met onze beste wenschen voor Kerstmis 1914,

"Moogt gij spoedig genezen e hersteld zijn.

Mary R. George R. I."

De oorlog en kindervoeding.

615 LONDEN, 22 December. (Van onzen eigen berichtgever). Zoo juist is verschenen het jaarverslag door den chef van den Gezondheidsdienst uitgebracht aan den Minister van onderwijs. Het verslag dat door hem werd afgesloten op 11 November j.l., loopt over den arbeid van den gezondheidsdienst op de openbare scholen in Engeland en Wales over het jaar 1913.

620 In de inleiding tot zijn verslag wijst de Directeur er op, dat onder de bestaande omstandigheden de taak van den medischen dienst op de openbare lagere scholen belangrijker is geworden dan ooit te voren. "De verwoestingen van den oorlog", dus schrijft hij, "zijn op geen ander gebied zóó ernstig en zóó moeilijk te herstellen, dan ten aanzien van het verlies aan menschenlevens. Welke de voordeelen ook mogen
625 zijn, die de natie uit dezen oorlog zou kunnen verkrijgen, het verlies aan menschenlevens zal in elk geval ernstig zijn. Diensvolgens is de vraag hoe het opkomend geslacht te behouden en die, hoe te zorgen voor zijn fysieke gesteldheid, van nog grooter belang geworden. Afgescheiden van het feit, dat veel van de waarde van het onderwijs aan kinderen gegeven, zal verloren gaan, tenzij zij lichamelijk
630 geschikt zijn om van het onderwijs, dat zij ontvangen, de vruchten te trekken en de taak, die hen in de toekomst wacht naar eisch te vervullen, is het voor de natie van het grootste belang te zorgen, dat het kind fysiek flink ontwikkeld worde in elk opzicht en dat de invloeden van ziek-zijn of gebrek aan vitaliteit, tot de kleinste verhoudingen zullen worden teruggebracht. De taak daarvoor te waken berust bij het
635 medisch schooltoezicht en bij de schoolartsen."

In alle bijzonderheden wordt in het hoogst belangrijke verslag uiteengezet, hoe die taak in Engeland en Wales wordt verricht, en ik wil op dit oogenblik even stil staan bij hetgeen de chef van den Gezondheidsdienst vermeldt over een deel dier taak, het toezicht op de kindervoeding op de openbare lagere scholen, omdat hij ten aanzien
640 daarvan ook eenige bijzonderheden geeft over de eerste maanden van den tegenwoordigen oorlog. Nu had juist bij het uitbreken van den oorlog de wetgeving op de kindervoeding op de openbare lagere scholen een belangrijke wijziging ondergaan. Tot dusverre werd deze zaak geregeld door een wetgeving van 1906, de Education Provision of Meals Act. Volgens die wet waren de plaatselijke school-autoriteiten vrij op de
645 scholen kindervoeding toe te passen of niet; gingen zij er toe over, dan moesten zij daartoe de toestemming hebben van het Ministerie van onderwijs en bovendien mocht de som, die zij voor die kindervoeding besteedden, niet een bedrag te boven gaan hooger dan een halve penny in het pond der plaatselijke belastingen. Daar kwam nog bij, dat uit de schatkist geen subsidies werden toegestaan en dat in de vacantes de
650 kindervoeding stil stond.

Gevolg was, dat betrekkelijk slechts weinig plaatselijke besturen de kindervoeding invoerden, uit vrees natuurlijk voor gemopper der belasting-betalende burgerij. In den aanvang, het eerste jaar, dat de wet van 1906 werkte, van 1907/1908, waren er slechts 32 gemeenten, die kindervoeding toepasten; het aantal groeide in het volgend
655 jaar tot 113, bleef in de volgende vier jaren vrijwel stationnair op 130 en daalde toen in het jaar 1913/14 tot 104 – van de 317 Local Education Authorities was dus

slechts een derde tot kindervoeding overgegaan. In 1913/14 werden in Londen gevoed 85,000 kinderen, in het overig deel des lands (Engeland en Wales) 225.000; het aantal verstrekte maaltijden per jaar bedroeg ongeveer 16 millioen, waarvan de helft in

660 Londen en het bedrag uit de belastingen voor kindervoeding gevorderd, was ongeveer 150.000 pond 's jaars; de bijdragen door particulieren gegeven waren in de laatste zes jaren aanmerkelijk gedaald.

De toestand was dus bij lange na niet bevredigend en in Februari 1914 stelde het Parlements lid Jowett deswege wetswijziging voor. Hij wenschte dat niet langer de

665 schoolautoriteiten, doch de chef van den Gezondheidsdienst zou uitmaken of een schoolkind van gemeentewege gevoed moest worden; dat de bepaling van den halven penny belasting zou vervallen; dat ook gedurende vacanties voedsel zou verstrekt worden en dat het Ministerie van onderwijs de school-autoriteiten zou kunnen verplichten kindervoeding in te voeren.

670 De Minister van Onderwijs was, toen het wetsvoorstel in Maart jl. in het Lagerhuis kwam welgezend. Hij erkende dat vele plaatselijke autoriteiten ten aanzien der wet nalatig waren gebleven; toch kon hij zich niet vereenigen met het voorstel den medischen dienst te laten beslissen of kindervoeding noodig was, evenmin achtte hij dwang-oplegging aan te bevelen. Maar overigens steunde de Regeering het wetsvoorstel

675 en zegde zij subsidie uit de schatkist toe. Het gevolg is geweest dat de wet, juist op den dag dat de oorlog uitbrak, 4 Aug., door het Parlement werd goedgekeurd en nu bepaalt dat: maaltijden ook gegeven mogen worden gedurende de vacanties, dat het Ministerie van Onderwijs niet meer behoeft goed te keuren dat een plaatselijke

680 autoriteit kindervoeding invoert; dat de beperking in de belasting tot een halven penny werd opgeheven en dat de Regeering Rijkssubsidie in uitzicht stelde tot 50% van het door de plaatselijke autoriteit uitgegeven bedrag, mits aan eenige bepalingen werd voldaan, o.a. aan die, dat de kindervoeding geschiedt in overleg met het medisch schooltoezicht.

De wet kreeg het Koninklijk zegel op 7 Aug. jl. en reeds dadelijk daarna richtte het

685 Ministerie van Onderwijs tot de plaatselijke school-autoriteiten een circulaire, waarin gewezen werd op de veranderingen in de wet van 1906 en op de noodzakelijkheid, die onder den oorlogstoestand zou kunnen ontstaan om kindervoeding krachtig ter hand te nemen; de circulaire zegde dadelijk subsidie uit 's Rijks schatkist toe tot een bedrag van 40%, zelfs over het bedrag dat de plaatselijke autoriteiten in het

690 financieele jaar 31 Maart 1913-1 April 1914 voor kindervoeding mochten hebben uitgegeven.

Zoo konden dus de plaatselijke autoriteiten daar, waar door werkloosheid, ontstaan ten gevolge van den oorlog, kindervoeding in vele gevallen hoogst noodzakelijk was

695 geworden, reeds aanstonds helpen, en uit het verslag van den Chef van den Gezondheidsdienst blijkt nu reeds dat de plaatselijke autoriteiten met goed gevolg in dringende behoeften hebben voorzien. Wel is waar is de regeling overal nog lang niet wat zij zij moeten wezen, doch er kan toch reeds gezegd worden dat alle plaatselijke autoriteiten thans reeds een of andere regeling hebben gemaakt om die kinderen te

700 voeden, die dit volgens het medisch schooltoezicht dringend behoeven, en zelfs wordt in overleg met sommige dier autoriteiten ook, uit bijdragen van particulieren, voedsel verstrekt aan die kinderen, die niet staan ingeschreven op de registers der openbare school.

De volgende cijfers zijn sprekend: in de week eindigende 8 Aug. verstrekten 3 Local Education Authorities 4952 maaltijden aan 990 kinderen; in de week eindigende 19

705 Sept. 113 autoriteiten 1,114,959 maaltijden aan 181,399 kinderen; in de week eindigende 14 Nov. 127 autoriteiten 962,744 maaltijden aan 157,342 kinderen.

"Sedert het begin van October," dus zegt het verslag, "is, terwijl het aantal plaatselijke autoriteiten, die maaltijden verstrekten, niet toenam, het aantal der

710 uitgegeven maaltijden aanzienlijk verminderd en ook het aantal gevoede kinderen. Die vermindering hield gelijken tred met de vermindering in werkloosheid, welke blijkt uit de statistieken dienaangaande. Bovendien was het in vele gedeelten des lands eerst noodig maaltijden te verstrekken aan kinderen van soldaten en matrozen, doch nu de "seperation allowances" geregeld worden betaald, is die noodzakelijkheid belangrijk verminderd.

715 "De noodzakelijkheid de kinderen te voeden verschilt zéér in verschillende gedeelten des lands en is in hoofdzaak het meest noodig gebleken in Grooter Londen, Lancashire en Yorkshire. Tot ultimo Oct. waren sedert het begin van den oorlog ongeveer verstrekt elf millioen maaltijden."

720 **Prins Louis van Battenberg.**

LONDEN, 26 Dec. (Reuter.) De Koning hechtte zijn goedkeuring aan het besluit om aan prins Louis van Battenberg (als zeelord afgetreden wegen de campagne tegen hem

gericht, omdat hij van Duitsche afkomst is) een non-activiteitstractement van 2000 p.st. per jaar uit te keeren, wegens zijn buitengewone diensten aan de vloot bewezen.

725

Duitschland en de Ieren.

De "Times" maakt met bitterheid melding van een toespraak op 6 December door prof. Kuno Meyer in een vergadering van de Clan-na-Gael van Long Island, New-York, gehouden. Prof. Kuno Meyer heeft dertig jaren in Engeland gewoond, maar was sedert drie jaren weder als hoogleeraar te Berlijn gevestigd. Dat hij Duitscher is gebleven na zijn lang verblijf in Engeland, neemt de "Times" den Duitschen professor natuurlijk niet kwalijk, maar wel duidt het blad het hem euvel, dat hij onder de Ieren een oproerige stemming jegens Engeland tracht te wekken. De "Times" deelt iets mede uit de rede van Meyer, en al vertelde de Duitsche geleerde nu wel niet zoo heel veel nieuws – het verhaal dat de Duitschers de Mohammedaansche krijgsgevangenen die ze maken naar Turkije willen sturen om hen te doen deelnemen aan den strijd tegen Egypte is reeds eerder gedaan – van beteekenis was zeker zijn mededeeling, dat Iersche soldaten, die door de Duitschers krijgsgevangenen zijn gemaakt, bijeen worden gebracht ten einde te trachten uit hen een Iersche brigade te vormen, die tegen Engeland zou moeten gaan vechten. En naar aanleiding hiervan betoogde prof. Meyer in de vergadering der Iersche Amerikanen, dat te eeniger tijd een Duitsche invasie in Engeland wel zou gelukken, dat men dan op den steun der Ieren rekende, aan wie aldus de vrijheid zou kunnen worden gebracht. "God bescherme Ierland en Duitschland", aldus eindigde de Duitsche hoogleeraar.

730

735

740

745

De "Times" merkt eenvoudig hierbij op, dat de poging om de Ieren in opstand te brengen vruchteloos zal zijn.

BELGIË.

Geen oorlogsschatting in België?

PARIJS, 26 Dec. (Reuter.) Te Brussel loopt het gerucht, dat de oorlogsschatting van 240 miljoen gulden ingetrokken is. Het "Journal" meldt, dat alle proclamaties, angeplakt aan de muren der stad, waarin de schatting wordt aangekondigd, overplakt zijn. Meegedeeld wordt, dat staatssecretaris Bryan vertoogen richtte door bemiddeling van den Amerikaanschen gezant te Brussel Whitlock, dat de schatting een schending vormde van de Haagsche conventie. Meegedeeld wordt voorts dat de gouverneur ter vervanging van de schatting een belasting van 12 gulden per hoofd invoerde voor alle ongehuwde personen boven 27 jaar.

750

755

760

Bestrafte willekeur.

Een Maastrichtenaar vertelt ons, zoo schrijft de "Limb. Koerier":
Per fiets begaf ik me naar Luik. Aan den grenspost te Lanaye het eerste "Halt!" Ik moest me vervoegen bij een officier te Lixhe, waar ik kosteloos een "Passierschein" kreeg. Het was een zeer voorkomend man, die me zelfs een stoel aanwees. Te Luik overnachtte ik, en den volgenden dag aanvaardde ik de terugreis. Alles ging goed, tot in Visé. Een onderofficier roept me het halt toe; ik stap onmiddellijk af.
"Haben Sie Papiere?"
"Jawohl, Herr, – bitte."
"...Nicht richtig".
"Aber, sehen Sie..."
"Datum nicht richtig. Fahrrad wird konfisziert".
"Aber das ist höchst unangenehm für mich, die Leute in Maastricht möchten mal denken, ich hätte das Rad in Lüttich verkauft und versoffen... Wollen Sie die Beschlagnahme gefl. auf meine Bescheinigung schreiben?"
"Können Sie haben... Hier. Machen Sie sich nun fort nach Holland."
Ik ging in de richting Holland, – tot Lixhe.
Daar beklagde ik mij over het ondervondene bij den officier.
"Was?" vroeg de officier, "ist das wieder der Kerl an der Brücke zu Visé?"
"Jawohl, Herr!" De officier ging zelf met me terug naar Visé. Daar moest de betrokken onderofficier "herauskommen."
"Warum haben Sie das Rad genommen?"
"Die Papiere waren nicht richtig, Herr Hauptmann".
"Können Sic nicht lesen? Was steht hier?..."
"Ich meinte gut zu tun, Herr..., wir haben doch ja schon soviele Fahrräder beschlagnahmte."
Toen rukte de officier zijn ondergeschikte een bundel papieren uit den zak: "Hier, sehen Sie mal, können Sie daa auch nicht lesen? Was steht denn hier? Wo ist das Fahrrad?"

770

775

780

785

Het rijwiel werd gebracht.

790 "Zurückgeben!" beval de officier kortaf.
Ik kreeg mijn rijwiel terug, en de onderofficier moest met zijn superieur mee. Ik kan u verzekeren, dat zijn makkers hem niet benijdden!
Tot de oude landstormmannen, die het geval met belangstelling gevolgd hadden, zeide ik schertsend: "Seht Ihr, so machen wir, dumme Hollander, das!" Zij lachten
795 gemoedelijk, maar op hun gelaat kon men trots en voldoening lezen, dat zij stonden onder een zoo eerlijk en rechtvaardig commandant.

DUITSCHLAND.

Een Turksch adjudant van den keizer.

800 KONSTANTINOPEL, 26 Dec. (W. B.) Generaal Zekki-pasja, benoemd tot adjudant in buitengewonen dienst van den Duitschen Keizer, is gisteren naar Berlijn vertrokken.

Duitsche verliezen. In de "Assecuranz und Finanz Globus" komen eenige officieele verliescijfers voor. Ze hebben betrekking op het Wurtembergsche leger dat in
805 Frankrijk streed. De statistiek loopt slechts tot 15 October.

	Officieren.	Manschappen.	Samen.
Gesneuveld	223	3,504	3,727
Gewond	483	16,134	16.617
Vermist	19	3,715	3,734
810 Ziek	<u>5</u>	<u>229</u>	<u>234</u>
	730	23,582	24,312

Het aantal dooden is inderdaad nog grooter, omdat er onder de vermisten verscheidene werkelijk gesneuveld zijn.

815 In den oorlog van 1870 bedroegen de totale verliezen op 30,000 man 2672 soldaten en 117 officieren.

In de beide eerste maanden van dezen oorlog was het totaal verlies van het 13de legercorps reeds 15 maal zoo groot als het in den ganschen oorlog van 1870 was. (De Verzekeringsbode.)

820 **De verzorging der soldaten.**

Over verschillende maatregelen, die tot verzorging van de troepen genomen zijn, schrijft van het westelijk oorlogstooneel een bijzondere correspondent van den "Berliner Lokal Anzeiger":

825 ... Omdat het brood niet lang goed blijft, heeft men zijn toevlucht moeten nemen tot de bekende bewegelijke veldbakkerijen. Ook zijn er bakkerij-afdeelingen op de etappen. Een oven van het systeem van Peyer levert dagelijks zestienhonderd porties à zeven honderd vijftig gram, zoodat voor de voeding van slechts vier legercorpsen vijf en twintig van dergelijke ovens noodig zijn. Zes uur ongeveer waren noodig om twintig van dergelijke ovens op te staan, het afbreken duurde een uur tot zeven kwartier.

830 Onophoudelijke oefeningen in vreedestijd en een zoo practisch mogelijke inrichting van alle toestellen zijn een noodzakelijkheid om deze ovens in den oorlog tot hun recht te doen komen. Wat de etappen-bakkerijen betreft, men vertelde ons, dat er bij het onstuimig voorwaarts rukken van ons leger eens drie dagen lang geen versch brood in het front was. Zonder de etappen-bakkerijen zou het echter drie weken geduurd hebben,
835 voor de manschappen versch brood hadden gekregen.

Een groote slachterij zorgt voor vleesch. Wekelijks zijn er zes honderd runderen en van elf tot vijftien honderd varkens noodig. In deze behoefte kon het etappen-gebied tot nog toe geheel voorzien. Men behoefde niets uit het vaderland te laten komen. Men heeft een worstfabriek opgericht, die tachtig kilogram dagelijks levert. Ook heeft
840 men alle inrichtingen gemaakt voor pekelen en rooken. Van den twaalfden September tot den eersten December moesten 4724 runderen, 2370 schapen, 650 kalveren en 6079 varkens hun leven laten om onze soldaten te verzorgen. De dagelijksche leveranties bedragen tien tonnen vleesch. Ieder legercorps krijgt ongeveer om de drie dagen een proviandtrein van dertig wagens. Bovendien haver- en meeltreinen. Al deze dingen

845 worden van een loods uit verzonden. Men heeft sporen, wissels en inrichtingen voor laden en lossen in Frankrijk eerst moeten verbeteren, omdat zij niet voor deze eischen berekend waren. In de loodsen liggen nu zout, spek, meel, haver, geconserveerde levensmiddelen, rijst, erwten, ham, gerookte ham, worst, koffie, uien, Zwitsersche kaas, kaarten, fakkels, olie, linsen, boonen, gort, grutten, gries,

850 aardappelen, aardappelvlokken, suiker, brandewijn, thee, boter, vet en petroleum opgestapeld, in voorraden, die op 200.000 en meer hongerige magen berekend zijn. Daar in den laatsten tijd een tiende liter brandewijn, twee sigaren en twee sigaretten tot het "uitgebreidere" veldrantsoen behooren, kan men begrijpen, wat daarvoor alleen al voor eenige honderden duizenden manschappen noodig is.

855 Vervolgens beschrijft de correspondent de voorraden aan kledingstukken enz. in de ambulante kledingkamers. Deze zijn ook depot der buitgemaakte artikelen. Daar wordt alles verdeeld; wat men in het front er van gebruiken kan, opgeslagen en de rest naar hei vaderland gezonden.

860 Wat daar opgeslagen is, kan men aan eenige voorbeelden zien. Er liggen bijv. 600.000 hoefijzers, die in Maubeuge zijn buit gemaakt. Bergen van hemden, vesten, lederen vesten, drilpakken, schoenen, wollen dekens, meestal van Duitsch fabrikaat, dat in Antwerpen is buit gemaakt, van waar het naar Natal gezonden zou worden. Verder nog buikgordels en allerlei lederen artikelen. Aan deze kamers zijn reparatie-
865 werkplaatsen verbonden. De tabak, die men in Frankrijk gerequireerd heeft, is reeds op, maar de Duitse tabakfabrikanten, die zich vereenigd hebben, zorgen dat er voortdurend voorraad is. Er is een groote hoeveelheid verbandmateriaal in beslag genomen, dat voor het buitenland bestemd was. Een gedeelte bijv. voor Griekenland. Er
870 liggen verder lucifers, kaarsen, 800,000 ton suiker, die in beslag genomen zijn, waardoor het depot voor langen tijd voorzien was, want ook suiker behoort tot het "uitgebreidere" veldrantsoen.

Het geniepark, dat tot de etappe behoort, ligt afgezonderd, wegens de ten deele zeer gevaarlijke, stoffen, die het herbergt. Ook dit park is tijdens den oorlog ontstaan. Men had er niet op gerekend en de noodzakelijkheid, bleek eerst bij den positie-
875 oorlog. Het werk van de genie is zeer veelzijdig en het gevaarlijkste geworden. Het materiaal wordt, gedeeltelijk aangevoerd, gedeeltelijk ook wordt het hier gemaakt. De bestellingen uit het front moeten in een dag klaar en voor verzending gereed zijn. Het vervoer geschiedt met 25 zware vrachtautomobielen, die dag in dag uit onder weg zijn. Meer naar voren worden kleinere depots aangelegd, die de loopgraven voorzien, o.a. van het noodige hout, van spijkers, zakken, stalen schilden, draad,
880 prikkeldraad. Hier neemt men ook proeven met nieuwe wagens voor den loopgravenoorlog, en nieuwe soorten van vervoerbare hindernissen.

De Roode Kruisdienst op de etappen heeft ook inrichtingen om heele legers tegen typhus in te enten. Dit was noodig, omdat het oosten en het noorden van Frankrijk broeinesten zijn van typhus, waartegen ook de Fransche regeering systematisch
885 strijdt. Daarbij kwam nog, dat overwerkte menschen bijzonder daarvoor vatbaar zijn. In 1870 werden twee procent van de manschappen door typhus aangetast. Nu onderzoekt men ook voortdurend het drinkwater, verdachte gevallen worden onmiddellijk geïsoleerd en men houdt zeer het oog op bacillendragers. Dank zij de goede hygiënische maatregelen, is het getal zieken in het leger zeer klein. In vreedestijd is het nooit
890 zoo laag geweest als op dit oogenblik. In de loopgraven krijgen de manschappen een mengsel van chloorkalk en alcohol in vasten vorm als zeep.

FRANKRIJK.

Een verklaring van minister Sembat.

895 PARIJS, 25 Dec. (Reuter.) De nationale bond van spoorwegbeambten gaf een feest voor de kinderen van de Belgische en Fransche spoorwegbeambten uit de door de Duitschers bezette streken.

Minister Sembat, die het feest opende, zeide dat Frankrijk, daar het tegen zijn wil tot den oorlog gedwongen was, dezen met des te meer kracht zou doorzetten.

900 Frankrijk wenscht geen veroveringen, maar het zal de wapens niet neerleggen voor de onafhankelijkheid van Frankrijk en België verzekerd is.

Een socialistisch manifest.

905 PARIJS, 25 Dec. (Reuter.) De Fransche socialistische partij heeft een manifest uitgegeven, waarin zij haar volle vertrouwen te kennen geeft in den afloop van den oorlog tegen het brutale imperialisme en het meest woeste militarisme.

OOSTENRIJK.

Vredevoorstellen van Oostenrijk?

910 LONDEN, 26 Dec. (Eigen Bericht.) De "Chronicle" verneemt uit New-York, dat de Parijsche correspondent van het blad "American" seinde, dat Oostenrijk, niet-officieele vredesvoorstellen deed aan de geallieerden door bemiddeling van Weenske bankiers op den grondslag van afstand van Galicië aan Rusland en van Bosnië aan Servië.

Schaarschte aan voedingsmiddelen.

915 LONDEN, 26 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Uit Venetië wordt bericht, dat een bewijs van de toenemende schaarschte aan tarwe, rogge, meel en andere grondstoffen voor brood in Oostenrijk mag worden gezien in het feit, dat er een provinciaal decreet is
920 verschenen, waarbij met ingang van 1 Januari verboden wordt in de restaurants en

koffiehuizen brood ter vrije beschikking van de gasten te stellen, gelijk tot dusver gebruikelijk was. Het decreet is in zeer besliste bewoordingen vervat en er wordt in verklaard, dat de maatregel noodzakelijk is geworden, ondanks de stappen die de vereniging van restaurateurs en andere belanghebbenden, die gewoonlijk zulke zaken regelen, reeds hebben gedaan.

Uit Weenen wordt gemeld, dat de officieele marktberichten toonen, dat slechts zeer geringe hoeveelheden meel, gerst en maïs worden aangeboden. De voorraden, vooral van tarwe, waren geheel onvoldoende om aan de dringende vraag te voldoen. In het marktbericht wordt tevens gezegd, dat de Oostenrijksche meelhandel in bedroeven toestand verkeert en dat het niet mogelijk is aan de vraag naar meel te voldoen, ten gevolge van het gebrek aan tarwe. Uit de officieele marktberichten van Boedapest blijkt, dat er Dinsdag op de graanbeurs geen tarwe werd aangeboden.

RUSLAND.

Russische berichten.

PETROGRAD, 25 Dec. (P. T. A.) De Fransche ambassade en de Russische militaire autoriteiten hebben goedgevonden, dat een vertegenwoordiger van de filmmaatschappij Pathé naar het front zal worden gezonden en wel om de dubbele reden, dat zij gaarne zouden zien, dat de Russische heldendaden op films wereldkundig worden gemaakt en de leugenachtige berichten der Duitschers en neutrale landen zoodoen weerlegd. Het aantal der tot 23 dezer ingeschreven krijgsgevangenen bedraagt: 1140 officieren en 131,737 manschappen.

Een groot aantal Oostenrijksche krijgsgevangenen van Slavische afkomst verzoeken de Russen genaturaliseerd te worden en uitgezonden om te strijden tegen de Turken.

De Tsaar te Moskou.

MOSKOU, 25 Dec. (P. T. A.) In den loop van den dag bezocht de keizerlijke familie verschillende hospitalen. De Tsaar bracht een bezoek aan de militaire scholen. In het Kremlin ontving de Tsaar verschillende gedelegeerden, onder wie de gedelegeerden van onderscheidene oud-orthodoxe religieuze vereenigingen en van de Israëlietische genootschappen, met den opperrabbijn van Moskou aan het hoofd, die hun gevoelens van trouw kwamen betuigen en 15,000 roebels aanboden ten behoeve van leger en vloot. De Tsaar aanvaardde deze gift en bracht den gevers hartelijk dank. Hij onderhield zich geruimen tijd met den rabbijn.

Des avonds vertrok de Tsaar naar het front. De keizerin Alexandra, de Tsarewitsj en de prinsessen vertrokken naar Tsarekoje ?elo.

SCANDINAVIË.

De conferentie te Malmö.

Er hebben geruchten gelopen, dat Duitschland bij het begin van den oorlog allerlei beloften aan Zweden gedaan en pressie zou hebben uitgeoefend om dit land aan zijn zijde te brengen en dat als demonstratie tegen dien druk de koningsbijeenkomst te Malmö zou hebben plaats gehad. Naar aanleiding daarvan hebben de gezanten van Zweden en Denemarken te Petrograd de verklaring gepubliceerd, dat de bijeenkomst geenszins een uitvloeisel was van eenigerlei pressie; de Scandinavische rijken hebben zich volledige vrijheid van handelen voorbehouden en zijn vastbesloten strikt de neutraliteit te handhaven.

ITALIË.

Het milliard, Oberdank en het vluchtig oogenblik.

PADUA, 20 December.

(Van onzen gewonen briefschrijver.) De sluizen van de parlementaire welsprekendheid zijn weer tot aan 'n eind in het volgende jaar gesloten. De waterafvoer is tot aller tevredenheid geschied. Beide op het wereldtafereel wedijverende bondgenootschappen zijn verrukt over de verklaringen van de Italiaansche regeering, die zoo fijn gesteld waren, dat men er oorlog en vrede, helpen van Bond of Entente, en desnoods ook volstrekke onzijdigheid in lezen kon. De eenigszins in verlegenheid brengende openbaringen van Giolitti waren zoo kort, dat men ze gevoegelijk dood zwijgen kon, als men ze niet naar zijn smaak vond.

De Hoogheemraden van het waterschap kunnen tevreden zijn met het naar buiten bereikte resultaat en zich nu verder gaan wijden aan de binnendijsche aangelegenheden, aan het "heilig egoïsme" of de "gewijde zelfzucht", al naar men Salantra's "sacro egoïsme" vertalen wil.

Wat ze dan ook energiek beginnen door een leening van een milliard lire uit te schrijven. Een milliard frank – vijfhonderd millioen gulden –; dat leek vroeger ongelooflijk veel, maar sinds een half jaar heeft de oorlog ons geleerd met groote

getallen te werken, alsof we nog in de moeilijke jaren van de schoolrekenkunde waren. Eigenlijk gaan de volken ook weer op school en leeren iederen dag wat nieuws, waarmee het niet dadelijk goed over weg kunnen. Zoo is het ook met milliardenleeningen.

990 Tenminste Italië zoekt wanhopig naar een zielkundige motiveering daarvan. Andere landen hebben het beter. Duitschland en Engeland in de eerste plaats. Daar weet men, dat het slechts *schijnt*, alsof een regeering, een minister naar willekeur, de soldaten des lands in den dood, de bezitters in het bankroet jagen kan, dat *in werkelijkheid* de op het slagveld zieltogende krijgsman zich bewust is te lijden voor

995 iets geheimzinnig groots en onvergankelijk sterks, iets dat misschien God is of Noodlot, maar in elk geval Duitschland heet of Engeland, daar voelt ieder zijn bedrijfskapitaal offerende koopman, dat hij het erfdeel van al zijn nakomelingen, van de zijnen en van die van zijn volk, grondvest. Naast de direct betrokkenen kunnen ook de felstbedreigde neutralen hun hooge leeningen gemakkelijk verdedigen. Voor hen

1000 allen geldt de zinspreuk van het Zeeuwsche wapen. Italië is minder gelukkig. Het heeft geen leus, die heel het land bevredigt, door het een houding te geven tegenover de wereld. Zijn professoren hebben – bewondert hun moed – met warme waardeering gesproken over de Deutsche beschaving en Italië een beetje van de daar heerschende tucht toegewenscht; de studenten beloonden die

1005 openhartigheid door de futuristen te helpen bij het conspueeren en bombardeeren van diezelfde hoogleeraren. De handelslui van Genua, sinds eeuwen beroemd om hun niet te kieskeurigen koopmansgeest, bevrachten de spoorwegwagons bij duizenden naar... Zwitserland en laten de regeering zelf zorgen voor de approviandeering van het eigen vaderland. (De regeering, onder druk van de pers, schrijft nu pas voor, dat de vrachtbrief al in Italië den naam van den waren geadresseerde moet noemen). "Bülow

1010 komt ons Trento aanbieden", zegt de een; "Vertrouwt hem niet," zegt de ander, "zijn regeering beschouwt immers zelfs internationale verdragen als vodjes papier, wat moeten dan beloften voor haar zijn?"

Terwijl Duitschland de wereld zalig maken wil met zijn nieuw evangelie van kracht; Engeland vast overtuigd is, dat de eeuwenlange ervaring het den juisten weg tot niet

1015 uniforme, maar aan klimaat en karakter aangepaste politieke en economische organisatie gewezen heeft; Frankrijk vecht voor "ce doux pays de France". Rusland wellicht om zich te vereenigen met de fijner beschaafde westelijke Slaven, die aan het groote rijk een nationale bureaucratie kunnen schenken ter vervanging van de

1020 Duitsch-Baltische van nu; zou Italië moeten vechten voor zelfzuchtige belangen, voor de opperheerschappij in de Middellandsche Zee, voor een brok van het oosten? Wordt egoïsme opgedrongen aan dit volk, dat zoo weinig egoïstisch voelt? Men merkt duidelijk, hoe de imperialistische schrijvers al meer en meer hun eischen matigen, hun tonen lager stemmen naarmate duidelijker wordt, dat de geweldige wereldstrijd

1025 niet gaat om geld of land ter wille van het materiele bezit daarvan, maar om de verschillend gewenschte toekomst van den onderworpen of gewonnen aardbol. Men gaat zich hier schamen voor Vallona, voor Adalia, spoorwegconcessies, Tripoli en dergelijke, nu uit den chaos van het ineenstortend verleden alleen onsterfelijk de feniks van de altruïstische beschavingsidee rijst.

1030 Geen volk mag zich meer verbeelden voor zich zelf te vechten; dus zoekt Italië rond om zijn leus te vinden. Zich bij de anderen aansluiten? Duitschland heeft zich onmogelijk gemaakt door de *mésalliance* met Oostenrijk; Engeland begrijpen hier maar heel weinige menschen; Frankrijk zou nog het naast staan, maar dat heeft géén wereldleus en behandelde de "Latijsche zuster" altijd als Asschepoester. Iets

1035 persoonlijks? Och, van het oude Romeinsche imperialisme zijn de huidige Italianen, wat D'Annunzio ook zeggen moge, even ver af als de Noordpoolzon van het zenith. Blijft niets anders over dan het irredentisme, de bevrijding van de Italianen in het buitenland: in Oostenrijk en Hongarije namelijk, omdat die in Corsica, Savoye, Nizza en Malta niet bevrijd willen worden.

1040 Daarom vierden vandaag vele Italiaansche steden den twee-en-dertigsten gedenkdag van den dood van Guglielmo Oberdank.

Wie deze Oberdank was en waarom hij als een martelaar verheerlijkt wordt, heb ik heel lang niet kunnen begrijpen. De rassenquaesties in Oostenrijk zijn voor ons, die in het verleden eigenlijk nooit een tijdperk hebben gekend van vreemde overheersching,

1045 zoo moeilijk te begrijpen. Ik twijfel er dan ook aan of u de bewondering begrijpen kunt, die de jeugd hier voelt voor deze persoonlijkheid. Misschien wel als u zich kon indenken in den tijd van de Watergeuzen en Koppestok. Maar dat is wel erg moeilijk! De levensgeschiedenis van Guglielmo Oberdank is kort en uiterlijk eenvoudig. In Triest uit arme ouders geboren werd hij na den dood van zijn vader, dien hij nooit

1050 kende, door een trouwe moeder grootgebracht. Naast de liefde voor haar ontwikkelde zich in hem al op de middelbare school een sterk irredentisme. Toen Oostenrijk weer eens een expeditie uitzond naar Bosnië, als gewoonlijk daarbij vooral Italianen

1055 inlijvend, moest ook Oberdank mee. Maar zijn idealisme spoorde hem aan den roep van Garibaldi, die zijn landgenooten bezwoer niet te vechten tegen een volk, dat zijn
vrijheid verdedigde, te volgen. Hij deserteerde en zette zijn studies te Rome voort, waar hij zich, ondanks zijn bittere armoede, een geweer en een rood hemd wist aan te
1060 schaffen om klaar te zijn, indien de generaal hem roepen zou om mee op te trekken ter bevrijding van zijn vaderstad en de andere streken, die het juk van den vreemdeling
nog niet afgeworpen hadden. Het plan van de expeditie werd opgegeven en in 1882 moest Triëst op bevel van den keizer den verjaardag van het vredesverdrag, waarbij Italië
van het bezit dier stad had afgezien, luisterrijk vieren. De burgers kookten van woede, een bom werd geworpen naar een optocht van Oostenrijksch gezinde betoogers, de
1065 politie stelde een schrikbewind in, arresteerde rustige burgers bij honderden: de Triëstiners besloten den 17den September, als wanneer de keizer zijn joyeuse entrée
houden wilde, niet onbemerkt voorbij te laten gaan.

Oberdank volgde den loop der gebeurtenissen van verre met spanning; half September vertrokken Donato Ragosa en hij uit de hoofdstad, na een politiek testament opgesteld te hebben, waarin ze onder andere zeiden: "Wij gaan een plechtige, belangrijke daad verrichten, een offer brengen, dat de gemoederen wakker schudden zal... Moge onze
1070 daad leiden tot een oorlog van Italië tegen den vijand... Broeders in Italië! Wreekt Triëst en u zelf".

Oberdank, die zich aan de grens van zijn vriend gescheiden had, werd den 16en September in Ronchi, halverwege die grens en Triëst, door de politie gevonden, toen de gendarmen zijn hotelkamer binnentraden, loste hij een revolvershot, dat een van
1075 hen trof. Men ontwapende hem en vond in zijn kamer twee Orsini-bommen en vele revolverpatronen.

In het verhoor, dat volgde, verklaarde Oberdank, dat de twee bommen hem door de "Vrije jongelingsverenigingen Triëst" gegeven waren en dat hij op weg was naar die stad om den keizer te begroeten. Toen men hem vroeg of men die begroeting moest
1080 opvatten als een aanslag en het leven van den vorst, ontkende hij niet.

Omdat hij deserteur was, kwam hij voor krijgsraad, die hem wegens poging tot vorstenmoord tot den strop veroordeelde. Gratie wilde hij zelf niet vragen, maar zijn moeder ging voor hem naar Weenen, waar de minister Taaffe haar bijna vast beloofde, dat haar zoon gered zou worden. De keizer gaf niet toe, ofschoon de studenten van
1085 alle Italiaansche hoogeschoolen, ofschoon Victor Hugo, daartoe aangezocht door Carducci en de hoogeschool van Bologna, hem er om verzocht. Toen het pleit beslist was, schreef Carducci vlamme v?en, ? Italië aanspoorden de nagedachtenis van den martelaar te eeren door niet te rusten vóór Istrië een deel uitmaken zou van Italië.
De dood van Oberdank was, volgens de getuigenis van den Oostenrijkschen beul, de heldhaftigste, dien hij ooit zag. Zelf ging hij onder de galg staan en sprak met den
1090 strop om den hals kalm en duidelijk: "Ik sterf vol verrukking, omdat ik hoop, dat mijn dood binnenkort mee helpen zal mijn geliefd Triëst met het moederland te vereenigen. Leve Triëst! Leve Italië!" Het laatste woord sneed de strop hem af.

Voor Oberdank betoogen nu hier in de straten van het rustig Padua de studenten bezadigd en kalm, zullen in Rome en elders de republikeinen en nationalisten eenige vuistslagen wisselen met in politie-tenue gekleede landgenooten. Intusschen werven de
1095 ministers liefhebbers voor de milliardenleening - 4½%, koers van uitgifte 97, kan 't verleidelijker? - onder de boeren, die pas hun oogst veel beter betaald kregen dan ze gehoopt hadden, onder de vreesachtige spaarders, die met het vooruitzicht van oorlog geen cent meer wagen aan de nijverheid.

Het feit van de leening zelf overtuigt het publiek er van, dat de regeering vast besloten is het zwaard te ontblooten; de betoogers voor Oberdank geven de oude, en toch altijd weer nieuwe leus aan; en... is niet de gelegenheid gunstig: de Serviërs sloegen, zoodra ze de Russische munitie binnen hadden, zoo geducht van zich af, dat
1105 het wel een wonder zou zijn, als de Jugo-Slaven niet het uur van hun verlossing geslagen achten en in opstand komen; Hongarije zet een erg zuur gezicht tegen de Germaansche bondgenooten. Mag Italië dit kritiek oogenblik voorbij laten gaan en daarmee de kans verzuimen zich de Zuid-Slaven tot vrienden te maken, die, als 't hun na bloedigen strijd gelukt alléén zich te bevrijden, nooit Triëst zullen gunnen aan
1110 den nabuur, die voor de bevrijding van wat hij zijn landgenooten noemde, zelfs niet het kleinste offer over had? Nu betreft het niet Klein-Azië of Albanië of ander imperialisme, maar de eigen bloedverwanten! Of de regeering nog weerstand bieden zal?

JAPAN.

1115 Ontbinding van het parlement.

TOKIO, 26 Dec. (Reuter.) Het parlement heeft het voorstel der regeering tot uitbreiding van het leger verworpen. De Keizer heeft daarop tot ontbinding van het parlement besloten.

1120 **ZUID-AFRIKA.**

Een schermutseling in Zuid-Afrika.

1125 KAAPSTAD, 26 Dec. (Reuter.) Woensdag had een schermutseling plaats tusschen een deel van een Engelsch commando en een patrouille van zestig Duitschers op den noordelijken oever van de Oranjerivier in de streek van Carnarvon. De Engelschen verloren twee dooden en een gewonde, de Duitschers een doode en twee gewonden. De Duitschers trokken terug.

ALBANIË.

Italiaansche zeelieden ontscheept.

1130 ROME, 25 Dec. (Reuter.) Uit Valona wordt bericht, dat daar heden Italiaansche zeelieden zijn geland, en zonder strijd de stad in bezit hebben genomen. Incidenten vielen niet voor en er heerscht volkomen orde.

MEXICO.

1135 NEW-YORK, 26 Dec. (Reuter.) Aan de "World" wordt geseind, dat te Matamoros in Mexico drie ingenieurs van een Britsche petroleumonderneming gevangen zijn genomen. [Er liggen twee plaatsen Matamoros in Mexico, een in Coahuila en een, waarschijnlijk in dit telegram bedoeld, juist in Tamaulipas, aan de grens van de Vereenigde Staten, aan de Rio Grande del Norte, tegenover Brownsville. Red. H.]

1140

Laatste Berichten.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Een Zeppelin boven Nancy.

1145 NANCY, 26 Dec. (Reuter.) Een "Zeppelin" voer hedenmorgen 5 u. 20 boven Nancy en wierp veertien bommen op de stad. Twee inwoners werden gedood, twee gewond. Eenige particuliere huizen werden beschadigd; geen enkel openbaar gebouw werd geraakt.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

1150 **Russisch legerbericht.**

PETROGRAD, 26 Dec. (P. T. A.) De generale staf deelt het volgende mede: Op een linkeroever van de Weichsel is de algemeene toestand niet belangrijk veranderd. Tusschen den benedenloop van de Weichsel en de Pilitza hadden de gevechten den 23sten Dec. een minder ernstig karakter behalve in het gebied aan de Pilitza waar den geheelen nacht en den geheelen dag hevig gevochten werd. Een zelfde hardnekkig karakter hebben de gevechten met de Oostenrijkers aan den benedenloop van de Nida. Den 24sten Dec. namen de Russen in dit gebied 68 officieren en ongeveer 4000 soldaten gevangen.

1155 In Galicië zijn de gevechten over het geheele front gunstig voor de Russische wapenen.

1160

OCHTENBLAD. Tweede Blad.

Nederland en de oorlog.

1165 **Brand in een kamp.**

Men meldt uit Gaasterland:

1170 Op den eersten Kerstavond tegen elf uur is een der groote barakken, waarin Belgische geïnterneerden ondergebracht waren, afgebrand. Het gerucht liep dat ontevreden elementen onder de Belgische geïnterneerden den brand hadden aangestoken. Dit gerucht vond te meer geloof omdat, naar men zegt, eenigen tijd geleden door geïnterneerden klachten zijn geuit over de behandeling in het kamp, waarbij zij met brandstichting zouden hebben bedreigd, als aan hun wenschen niet werd voldaan. Een voorloopig onderzoek leverde echter geen grond op om aan moedwil te denken, doch veeleer aan een ongeluk. De autoriteiten zetten evenwel het onderzoek voort.

1175

Betaling aan personeel van het Beheer van Spoorwegen, Posterijen

en Telegrafen van den Belgischen Staat in Nederland vertoevend.

1180 De dienstoverste der betalingen in Nederland bericht dat Dinsdag 29 December 1911 om 8 u. 30 's morgens in het vluchtelingenkamp te Nunspeet volgende betaling zal plaats hebben:

1o. Voor de ambtenaren, bedienden, gecommisionneerden en werklieden de maand November en voorgaande maanden;

2o. Pensioenen aan de werklieden voor dezelfde maanden;

3o. Voor de vrouwen van militairen welke in het burgerlijk leven aan een der diensten

- 1185 van bovengenoemde departementen behoorden.
In Nunspeet wordt uitbetaald voor de gemeenten Nunspeet, Nijkerk, Oldebroek, Ermelo, Kampen, Harderwijk en Amersfoort.
Namens het Hoofdcomité:
De Voorzitter: J. VAN VLASSELAER.
1190 De Secretaris: E. DANCKAERT.

De vluchtelingen.

- In de loods aan de Binnenhaven te Vlissingen, waarin nog tal van vluchtelingen onder zijn gebracht, en die kort geleden onder medisch toezicht geheel en nauwkeurig was
1195 ontsmet, zijn Donderdag weder twee nieuwe typhusgevallen ontdekt en tengevolge daarvan is afgezien van het plan om Maandag ongeveer 1500 vluchtelingen van Vlissingen naar het kamp van Nunspeet te vervoeren. De typhus breidt zich langzaam maar gestadig uit. Men hoopt achter dat ook het in gebruik nemen van de nieuwe
1200 loodsen op de Nieuwmarkt de hygiëne mede zal bevorderen en een geruststelling is, dat de ziekte zich tot enkele families beperkt. Met het in gebruik nemen van genoemde loodsen is Vrijdag een aanvang gemaakt.

Internationaal Fonds ten gunste van België.

- Van het Comité voor de samenstelling van een Internationaal Fonds voor steun na den
1205 oorlog aan de Belgische slachtoffers en voor maatregelen voor den wederopbouw en wedersamenstelling van geheel of gedeeltelijk verwoeste kunstwerken en monumenten, kerken, bibliotheken enz., heeft de Belgische gezant bij ons Hof het eerevoorzitterschap aanvaard, terwijl de heer Helleputte, Belgisch minister van landbouw en Openbare Werken, het patronaat op zich nam.

1210

Verkeer over de Duitse grens.

- De Minister van Buitenlandsche Zaken brengt onder de aandacht van belanghebbenden, dat, het medenemen van brieven of andere gedrukte of geschreven stukken over de
1215 Duitse grens ten sterkste moet worden ontraden, daar degene, die zoodanige stukken op Duitsch gebied heeft gebracht, bloot staat aan dwang- en strafmaatregelen van de zijde der Duitse autoriteiten.

BEURS EN NIJVERHEID.

Heropening Londensche Beurs.

- 1220 Het Londensche Beursbestuur heeft bepaald, dat alleen fondsen leverbaar zullen zijn, die sinds 30 September aan Engelsche onderdanen hebben behoord en al dien tijd in het land aanwezig waren Fondsen, die gezegeld zijn, moeten een zegel dragen van voor 9 October.

1225 **Engelsche maatregelen tegen den neutralen handel.**

- De "Times" meldt, dat in Engelsche assurantie-kringen een plan overwogen wordt, om tot nader order alle verzekeringen te weigeren op goederen die uit neutrale landen worden verzonden naar neutrale staten welker gebied aan dat der oorlogvoerende
1230 mogendheden grenst. Daar verzending van goederen tegen document-wissel pleegt te geschieden, tot welke documenten ook een assurantie-polis behoort, zal de weigering om verzekering op deze goederen af te sluiten, naar men in Engeland hoopt, er toe leiden, dat de directe handel van Nederland, Italië en de Scandinavische landen sterk wordt belemmerd. Dit wordt niet bedoeld als een vijandige daad tegen deze staten, doch zal slechts strekken om te voorkomen, dat goederen, welke naar deze landen
1235 worden verzonden, doorvervoerd worden naar Duitschland en Oostenrijk. Bij de overwegende rol, welke de Engelsche assurantie inneemt, verwacht men, dat goederen naar deze neutrale landen, ingeval genoemd plan verwezenlijkt kou worden, grootendeels via Engeland zullen worden verscheept. Daar te lande zou men dan maatregelen kunnen nemen, om een export naar de neutrale staten slechts toe te laten,
1240 voor zoover waarborgen kunnen worden verkregen, dat de goederen aldaar zullen worden geconsumeerd.

Goudproductie in Rhodesia.

- 1245 De goudproductie van Rhodesia bedroeg in November 74,839 o.z. tegen 81,165 o.z. in October.